

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE
V LOKTI

AZ CONSULT s.r.o.

23. 10. 2015

č.j.: 2666

AZ Consult, spol. s r.o.
Daniela Hamplová
Klišská 12
400 01 Ústí nad Labem

Váš dopis čj. | ze dne O/730/2015/16.9. 2015
Naše čj. NPÚ-342/71151/2015
Vyřizuje | tel. Zeman/773 743 283
Spisový znak 820.2
V Lokti dne 19. 10. 2015

Věc: Kraj Karlovarský, okres Karlovy Vary, Jáchymov - regenerace náměstí Na Slovanech, p.p.č 4884/13, 5275/2, 4884/8, 4884/19 a 4884/7 v k. ú. Jáchymov (městská památková zóna), stupeň DSP

Vyjádření podle není § 14 odst. 6 zákona ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti, obdržel dne 21. září 2015 Vaši žádost č.j. O/730/2015 ze dne 16. září 2015 o vypracování písemného vyjádření k regeneraci sídliště Na Slovanech (komunikace, vodní park, dešťová kanalizace, veřejné osvětlení) na p.p.č 4884/13, 5275/2, 4884/8, 4884/19 a 4884/7 v k.ú. Jáchymov. Prostor se nachází na území městské památkové zóny Jáchymov stanovené vyhláškou Ministerstva kultury České republiky ze dne 10. září 1992 o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny zveřejněnou ve Sbírce zákonů č. 476/1992.

Přílohy žádosti

Předmětem žádosti je regenerace prostoru náměstí Na Slovanech, prezentovaného v projektu nesprávně jako panelové sídliště. Projektovou dokumentaci ve stupni dokumentace pro stavební řízení zpracovali D. Dariusová, Dis, Ing. V. Brabec, Ing. E. Sochorová, J. Buberle, AZ Consult spol. s.r.o. Ústí nad Labem v srpnu 2015. V rámci předchozího projednávání ve stupni dokumentace pro územní řízení, vznesli zástupci Národního památkového ústavu, ú.o.p. v Lokti, řadu připomínek. Po přerušení řízení byl projekt pro DÚR upraven a Národní památkový ústav, ú.o.p. v Lokti vydal dne 11. února 2015 své souhlasné písemné vyjádření čj. NPÚ-342/88024/2014.

Popis záměru

Prostorem navrhovaným k rekonstrukci, úpravě, je náměstí Na Slovanech v Jáchymově, které leží na území městské památkové zóny Jáchymov. Národní památkový ústav, ú.o.p. v Lokti stále nesouhlasí s prezentací náměstí Na Slovanech jako panelového sídliště. Jedná se naopak o nejstarší zónu města Jáchymova, která stála na počátku vývoje aglomerace, odkud se šířila zástavba a navazovala další lokace města. Z tohoto základního nedopatření pak vyvěrá i celá koncepce navrhované regenerace, která nebyla v první fázi vůči urbanismu města příliš příznivá. Bohužel nebyla v rámci předprojektové přípravy provedena ani stručná historická rešerše a tudíž nebyly shromážděny patřičné podklady pro takto náročný úkol. Základní rozbor urbanismu a historické urbanistické kompozice řešeného území proto připravil Národní památkový ústav, ú.o.p. v Lokti, včetně historických mapových podkladů, které předal zpracovateli projektové dokumentace.

Charakteristika území

Dnešní náměstí Na Slovanech, zvané původně Chlebný trh (Brotmarkt), je nejstarším jádrem města. Právě zde se měla rozkládat původní osada Konradsgün, jejíž počátky jsou kladeny až do 12. století a kde se měla nacházet i nálezná štola, která stála za pozdější slávou města Jáchymova. První stavení tak vznikala na ploše tzv. Chlebného trhu (dnešní prostor Na Slovanech). Odtud stavební vývoj pokračoval směrem k Jáchymovskému potoku. Bleskový nárůst populace v údolí si vyžádal zcela přirozeně zřízení značného množství nových domů. Z tohoto důvodu bylo přistoupeno k zbudování dřevěných provizorií v blízkosti Chlebného trhu, která se dále rozprostírala ve směru na Popovský vrch. Zástavba Jáchymova se zpočátku vyvíjela značně živelně, ve svažitém terénu podél Jáchymovského potoka k severu. Přesto se již v roce 1544 objevily snahy nařízením hraběte Šlika zástavbu usměrnit. V horní části Údolí bylo vytvořeno pravidelné náměstí (dnešní Hornické náměstí) podle dobových zvyklostí ortogonálních kompozic (Marienberg, Horní Blatná, Oloví) s kostelem sv. Jáchyma v čele a podobně byla upravena i plocha Chlebného trhu. Na hlavní komunikační osu procházející jáchymovským údolím severo-jihně, bylo navázáno v kolmém západo-východním směru pravidelné obdélné náměstí s kaplí sv. Anny, která se tak nacházela téměř uprostřed náměstí. V horní, západní straně náměstí stála, až do své demolice v roce 1946, Stará radnice a hrázdný objekt Hühnerhängerhaus (později sloužící jako vězení). Právě na tomto místě byl na samém počátku soustředěn veřejný a náboženský život. Charakter obdélného náměstí bočního údolí, přes který byl veden potok, se ve svém původním charakteru dochoval až do konce 2. světové války. Za zbouranou Starou radnicí byl ještě v 50. letech 20. století postaven činžovní dům čp. 545 zvaný "Rusák". Až v průběhu 70. let 20. století došlo k postupné demolici dalších domů obklopujících náměstí a jejich nahrazení objekty panelové technologie. V 90. letech 20. století pak proti nim vyrostl obdélný dům s pečovatelskou službou. Přesto, že se obvodová zástavba náměstí proměnila, zůstala základní urbanistická kostra prostoru zachována. Nové domy totiž v řadové kompozici obklopují ústřední prostor, který zůstal stále volný. I rozsáhlý odval dolu Josef, který zcela zakryl boční údolí, do vlastní kompozice náměstí Na Slovanech nezasáhl. Pravidelná kompozice náměstí byla poněkud znejasněna až novodobou úpravou kolem kaple sv. Anny. Neudržovaná travnatá plocha zabraňuje optickému vnímání celku a kapli sv. Anny vytrhuje z prostoru náměstí. Přesto zůstává náměstí Na Slovanech důležitým a významným prvkem v obrazu památkového urbanismu města Jáchymova. Při jeho plánované regeneraci tak bude nezbytné vytěžit maximum z historické dokumentace s možností navrátit znejasněnou tvář dříve zanedbávanému prostoru.

Prostor bývalého Chlebného trhu je jediným intimním, větším a uzavřenějším veřejným prostorem mimo dopravní tah. Jako symbol počátků a epicentra stavebního vývoje města Jáchymova se již dříve navrhovala akcentace polohy bývalé radnice, s alternativním doplněním městského mobiliáře pro kulturní akce. Protože je kaple Sv. Anny v dnešním stavu výrazně omezována dopravní situací a vstup do ní je přímo z vozovky s absencí chodníku, bylo navrhováno upravit i předprostor kaple. Ta by byla potom dalšími úpravami zapojena více do celého prostoru. K tomuto mínění se přiklání i Národní památkový ústav, ú.o.p. v Lokti.

Kompoziční řešení regenerace náměstí Na Slovanech bylo zpracovateli projektové dokumentace po upravení navrženo s následujícími stavebními pracemi:

1. úprava komunikace, 2. vytvoření vodního parku s obnovením zatrubněného toku, 3. provedení nové dešťové kanalizace, 4. osazení nového veřejného osvětlení.

Stavební práce tedy spočívají z:

1. Rekonstrukce stávající komunikace se zřízením 32 kolmých parkovacích míst
2. Otevření nyní zatrubněného vodního toku s vytvořením kamenitých stupňů, osazením vodních hrátek (vodní kolo, Archimédův šroub, Thomsonův měrný přeliv, vodní mlýn), dále se zde navrhuje umístit altán, dětská houpadla a prolézačky, a novou výsadbu vzrostlé zeleně
3. Navrhováno je kácení dvou vzrostlých dřevin (jasan 80 a 55 cm)
4. Vybudování nových revizních šachet dešťové kanalizace
5. Provedení nových kabelových rozvodů a stožárů veřejného osvětlení

Výrok

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti, posoudil dopad navrhovaných stavebních prací na podobu a hodnotu prostoru i daného prostředí náměstí Na Slovanech v Jáchymově a konstatuje, že **předložený záměr je z hlediska památkové péče akceptovatelný při dodržení následujících podmínek, daných již v předchozím vyjádření NPÚ, ú.o.p. v Lokti (dne 11. 2. 2015):**

1) Před započítím zemních prací bude proveden záchranný archeologický průzkum. V této souvislosti upozorňujeme stavebníka na nutnost dodržení ustanovení vyplývající z § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči. To hovoří o povinnosti dodržet následující:

- a) **Oznámit stavební akci Archeologickému ústavu** Akademie věd České republiky, a to již v době přípravy stavby. Oznámení se podává v podobě formuláře (<http://www.arup.cas.cz/?cat=684>), a to v elektronické podobě na e-mail: oznameni@arup.cas.cz nebo poštou na adresu: ARÚ AV ČR, Praha, v.v.i. Oddělení památkové péče, Letenská 4, 118 01 Praha 1.
- b) **Umožnit provedení záchranného archeologického výzkumu** Archeologickému Ústavu nebo vybrané oprávněné organizaci, o jehož podmínkách bude v dostatečném předstihu uzavřena dohoda mezi stavebníkem a oprávněnou organizací podle § 21 – 22 zákona č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů.¹
- c) **Informovat o nález, který nebyl učiněn při provádění archeologického výzkumu** Archeologický ústav v Praze nebo nejbližší muzeum (Muzeum Karlovy Vary). Učiní tak nálezce nebo osoba odpovědná za provádění výkopových prací, podle § 23 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

2) Prostor náměstí Na Slovanech bude architektonicky pojmán jako jeden celek s jednotnou úpravou zdláždění, a to jak plochy vozovky, tak i ostatních nepojížděných pěších ploch i plochy parkoviště. Chodníky nebudou výškově vyvýšeny. K dláždění bude použito dlažby vhodné do prostředí městských památkových zón, tzn. zdláždění přírodním materiálem (kamenné kostky, větší formáty kamenných desek, kamenné plotny apod.) v hnědo-okrovém tónu (nikoliv šedém). Je možné navázat na v současnosti dlážděnou plochu u kostela sv. Jáchyma na Hornickém náměstí a volit stejný kamenný materiál.

3) Nově vytvořená stání automobilů nebudou lemována tvarovanou zelení.

4) Vedení koryta znovu otevřeného vodního toku bude řešeno přírodními prostředky v tradičním provedení - tok je dle PD co nejvíce napřimen tak, aby se nevytvářely nepřirozené meandry, které zde v minulosti nikdy nebyly, zpomalovací stupně budou provedeny jen v minimálním množství. Koryto potoka je členěno na část s kamenitými stupni a přírodě blízkou část.

Úprava zpomalovacích stupňů i břehy koryta nebudou provedeny zděním do betonového lože, ale budou provedeny kamenným záhozem v co nejpřirozenější podobě, pouze tam, kde budou osazovány vodní hrátky, budou v minimálním rozsahu položeny pochozí kamenné bloky v nepravidelném formátu. Kamenný zához nebude tvořen opracovanou žulou, která je pro dané místo nepřirozená, ale naopak budou seskládány z místního materiálu - svoru či ruly. Kameny nebudou dle PD výškově zarovnány, ale budou ze dna různě vyčnívat. Případné spáry budou zaceleny již při provedení pomocí drobnějšího kamenného materiálu (nebude se čekat, až budou zaneseny jemnozrnným materiálem unášeným vodou).

5) Lávky v prostoru náměstí budou provedeny z přírodního dřevěného materiálu. Zábradlí tvoří rámová konstrukce se zpevněním pomocí ondřejských křížů. Hraněné dřevěné prvky by měly mít profil - sloupky min. 10-11 cm, ondřejské kříže 7-8 cm a budou ponechány v přírodním hnědém provedení.

Aktuální seznam oprávněných organizací k provádění archeologických výzkumů je uveden na adrese: <http://www.arup.cas.cz/?cat=640>.

6) Zpevněná cesta přes náměstí bude řešena stejným materiálem jako dláždění na ostatních plochách náměstí a to klasickým způsobem historického dláždění v hnědo-okrovém tónu (nikoliv šedém). Je možno použít obdobný materiál, který se v současné době používá k zadláždění prostoru u kostela sv. Jáchyma na Hornickém náměstí.

7) Altán bude proveden na půdorysu šestiúhelníka z dřevěného materiálu, profily nosných konstrukcí - sloupky, krokve min. 12-15 cm, ostatní prvky 10-11 cm, ondřejské kříže 7-8 cm a budou ponechány v přírodním hnědém provedení. Zastřešení doporučujeme provést opět v dřevěném materiálu s hydrofobizačním nátěrem.

8) Veřejné osvětlení - nové typy osvětlovacího zařízení, stožárů i svítidel, budou řešeny ve stejném provedení a typu, který je již schválen pro prostor ulice Dukelských hrdinů, náměstí Republiky i Hornického náměstí.

9) Prostor za kaplí sv. Anny by se měl upravit alespoň jednoduše tak, aby byla kaple zapojena do celého prostoru náměstí

10) Detailní provedení dřevěných prvků, altánu, lávek i dalších prostorotvorných prvků včetně způsobu provedení dlažby a kamenného materiálu budou v předstihu konzultovány s orgány státní památkové péče, výkonným orgánem památkové péče na Městském úřadu v Ostrově, i s odbornou organizací památkové péče, Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Lokti.

Odůvodnění

AD 1) Vzhledem k tomu, že se jedná v případě náměstí Na Slovanech o jeden z historicky nejvýznamnějších prostorů města zvaný Chlebný trh (Brotmarkt), kde se odehrával počátek osídlení a kde se rozkládala ještě mnohem starší osada Konradsgrün, je nezbytné provést před zahájením stavebních prací zjišťovací záchranný archeologický výzkum. Legislativně je tento požadavek ukotven v § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči.

AD 2-7, 9, 10) Regenerace takto významného prostoru musí reagovat nejen na daný stav zástavby panelových domů, ale musí zohlednit i význam prostoru z hlediska historického vývoje města Jáchymova. Z tohoto důvodu je nezbytné volit přírodní materiály a tradiční principy úpravy památkově hodnotných prostranství v městských památkových zónách.

AD 8) V rámci jednoho města, městské památkové zóny, by měl být držen jeden typ městského mobiliáře, mezi nějž patří i veřejné osvětlení. Protože již k výběru a odsouhlasení veřejného osvětlení, které koresponduje s historickým prostředím městské památkové zóny, již došlo a tento typ se již osazuje na hlavním tahu a v prostoru historického horního náměstí, je nutné spodní i horní část městské památkové zóny výrazově sjednotit.

Při dodržení výše uvedených podmínek nedojde realizací záměru k narušení podoby ani hodnoty prostoru nacházejícího se v městské památkové zóně Jáchymov.

Doporučení

V rámci úpravy prostoru horní části náměstí před činžovním domem čp. 545 doporučujeme po provedení archeologického výzkumu přiznat pomocí nových prostředků půdorys zbourané Staré radnice s možností vysvětlení situace široké veřejnosti prostřednictvím informační systémů - informační tabule.

Toto vyjádření nenahrazuje závazné stanovisko výkonného orgánu státní památkové péče.

Mgr. Romana Riegerová
ředitelka

Příloha: PD

